

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XVII/115/2016
Rady Miejskiej w Pasymiu
z dnia 11 marca 2016 r.

Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta i gminy Pasym

Spis treści

I	Wstęp	3
1.	Cel opracowania	3
2.	Cele strategiczne rozwoju powiatu szczycieńskiego oraz województwa warmińsko-mazurskiego	3
3.	Metodologia opracowania	5
II	Miasto i gmina Pasym – charakterystyka.....	5
1.	Ogólna charakterystyka miasta i gminy	5
2.	Powierzchnia i podział administracyjny	5
3.	Środowisko przyrodniczo – gospodarcze	6
III.	Uwarunkowania społeczne.....	6
1.	Ludność	6
2.	Oświata	6
3.	Kultura i kultura fizyczna	8
4.	Ochrona zdrowia	10
5.	Opieka społeczna	10
6.	Budownictwo i gospodarka mieszkaniowa	11
7.	Rynek pracy	11
8.	Bezpieczeństwo publiczne	13
IV.	Uwarunkowania gospodarcze	13
1.	Drogi i koleje	13
2.	Telekomunikacja	14
3.	Wodociągi i kanalizacja	14
4.	Energetyka	14
5.	Przemysł, rzemiosło, drobna wytwórczość i handel	15
6.	Rolnictwo – rybactwo	16
7.	Leśnictwo	18
8.	Turystyka	19
9.	Ochrona środowiska	20
V	Analiza SWOT	23
VI	Cel nadrzędny	24
VII	Cele strategiczne	24
1.	Aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej i turystyki.....	24
2.	Rozwój infrastruktury technicznej.....	25
3.	Poprawa sytuacji ekonomicznej ludności rolniczej.....	26
4.	Promocja gospodarcza gminy	26
5.	Ochrona bogactwa środowiska przyrodniczego.....	27
6.	Poprawa życia mieszkańców gminy.....	27
7.	Ochrona dóbr dziedzictwa narodowego.....	28
8.	Kultywacja tradycji regionalnych.....	28
VIII	Finansowe uwarunkowania rozwoju gminy Pasym.....	28

I. Wstęp

1. Cel opracowania

Strategia rozwoju gminy Pasym stanowi studialne opracowanie uwzględniające zatwierdzone kierunki strategii regionu oraz powiatu.

Jest to dokument, który opiera się na ustalonych zasobach we wszystkich dziedzinach i sferach życia społeczno-gospodarczego miasta i gminy.

Strategia stanowi wyjściowy materiał planistyczny do prognozowania kierunków rozwoju gminy, z uwzględnieniem podziału kompetencyjnego, warunków finansowych oraz negatywnych zjawisk społeczno-politycznych uniemożliwiających skonkretyzowanie terminów i zakresów realizacji niektórych celów strategicznych.

Strategia rozwoju umożliwi podjęcie w określonych przedziałach czasowych uporządkowanych działań zgodnych z ustalonymi celami przy użyciu dostępnych metod i środków niezbędnych do osiągnięcia założonych celów.

Każda strategia ma za zadanie spełnianie potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności tworzącej konkretny organizm, w naszym przypadku samorządu gminnego przy uwzględnieniu przyjętych celów kraju, województwa i powiatu.

Strategia będzie podstawą gospodarki zasobami, których synteza warunkować będzie właściwe wykorzystanie posiadanego potencjału gospodarczego, finansowego i ludzkiego w latach 2014-2020.

Strategia umożliwi podejmowanie właściwych decyzji w konkretnych uwarunkowaniach przyjętych celów przy uwzględnieniu czynników zewnętrznych niezależnych od samorządu gminnego, w tym szczególnie pozyskiwanie środków finansowych z różnych źródeł.

Przyjęta strategia rozwoju pozwala samorządowi gminnemu na śledzenie, monitorowanie i analizowanie zachodzących procesów społecznych i gospodarczych, oddziaływanie na zachodzące zjawiska oraz podejmowanie decyzji korygujących te procesy.

Opracowanie niniejsze ma stanowić podstawę do tworzenia przyszłych planów i harmonogramów realizacji zadań, a także płaszczyznę odniesienia niezbędną przy realizacji programów dofinansowanych pomocowymi środkami finansowymi Unii Europejskiej w tym środkami przeznaczonymi na realizację zadań w ramach sieci miast Cittaslow.

2. Cele strategiczne rozwoju powiatu szczycieńskiego oraz województwa warmińsko mazurskiego

Cel główny powiatu szczycieńskiego

Rozwój powiatu szczycieńskiego na rzecz osiągnięcia wysokiego poziomu zadowolenia mieszkańców przez zagwarantowanie wzrostu ich dobrobytu. Uzyskanie warunków trwałego rozwoju opartego na zastosowaniu wszystkich możliwych narzędzi w ramach Regionu Warmii i Mazur.

Cele strategiczne

Cele strategiczne są narzędziami do osiągnięcia celu głównego i są priorytetami w sześciu obszarach rozwoju powiatu szczycieńskiego.

Cel I – powiat szczycieński jednym z liderów gospodarczych Warmii i Mazur.

Cel 2 – powiat szczycieński ośrodkiem kultury, edukacji i sportu.

Cel 3 – powiat szczycieński rejonem optymalnych warunków życia.

Cel 4 – powiat szczycieński rejonem nowoczesnego rolnictwa.

Cel 5 – powiat szczycieński rejonem rozwiniętej gospodarki turystycznej.

Cel 6 – Powiat Szczycieński chroni bogactwa środowiska przyrodniczego, dobra dziedzictwa kulturowego i kultywuje tradycje regionu.

Cel główny województwa warmińsko-mazurskiego

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Uczestnictwo we współpracy krajów basenu Morza Bałtyckiego, bezpośrednie sąsiedztwo Obwodu kaliningradzkiego determinują kierunki doraźnych i perspektywicznych działań samorządu wojewódzkiego.

Region Warmii i Mazur funkcjonujący w konkretnych geograficznych, ekonomicznych, przyrodniczych i sąsiedzkich uwarunkowaniach przesądza o możliwościach globalnych rozwoju powiatów i gmin.

Główne cele rozwoju samorządów lokalnych muszą współgrać z celem samorządu wojewódzkiego, a strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu musi być spójna z ich strategiami.

Niezbędnym warunkiem osiągnięcia postawionego celu jest spójność działań w dziedzinach: ekonomicznej, przestrzennej i społecznej przez wszystkie szczeble samorządów przy racjonalnym wykorzystaniu posiadanych zasobów własnych z jednoczesnym wyzwalaniem aktywności społecznej oraz wykorzystaniu warunków kreowanych przez władze centralne we wszystkich sferach życia społeczno-gospodarczego.

Cele strategiczne

Cel 1 - Wspieranie przedsiębiorczości.

Cel 2 – Edukacja.

Cel 3 - Infrastruktura techniczna.

Cel 4 - Restrukturyzacja obszarów wiejskich.

Cel 5 - Rozwój turystyki.

Cel 6 - Atrakcyjność zamieszkania.

Cel 7 - Środowisko naturalne.

Cel 8 - Dziedzictwo i kultura.

3. Metodologia opracowania

Pierwsza część opracowania stanowi diagnozę stanu istniejącego, a w tym określone zostały zasoby społeczne, gospodarcze, geograficzno-przyrodnicze i kulturowe gminy Pasym, a następnie poddano ww. dziedziny analizie.

Analizą objęto demografię, oświatę, kulturę i kulturę fizyczną, ochronę zdrowia i opiekę społeczną, budownictwo, rynek pracy i bezpieczeństwo publiczne. Z zakresu infrastruktury i gospodarki: drogi i koleje, telekomunikacja, wodociągi i kanalizacja, energetyka, przemysł, rzemiosło, drobna wytwórczość i handel, rolnictwo i rybactwo, leśnictwo, turystyka i ochronę środowiska.

Przeprowadzona analiza zasobów pozwoli na zestawienie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (Analiza SWOT), następnie celu głównego i celów strategicznych stanowiących wizję rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz elementy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Pasym.

II. Miasto i gmina Pasym – charakterystyka

1. Ogólna charakterystyka miasta i gminy

Gmina Pasym leży w południowej części województwa warmińsko-mazurskiego w powiecie szczycieńskim. Od północy graniczy z gminą Dźwierzuty, od wschodu z gminą Szczytno, od południa z gminą Jedwabno i od zachodu z gminą Purda.

Klimat zalicza się do najchłodniejszych w Polsce, jest charakterystyczny dla klimatów pojeziernych krainy olsztyńskiej. Średnia temperatura roczna wynosi 6,6 stopnia Celsjusza, średnia lipca 17,7 stopnia, a stycznia 3,5 stopnia. Liczba dni z przymrozkami wynosi 140 w ciągu roku, okres wegetacji jest krótki. Średnia roczna suma opadów osiąga 550 mm.

Duży udział ubogich, piaszczystych gleb znajduje swoje odzwierciedlenie w lesistości tego obszaru, lasy zajmują około 31% powierzchni gminy, około 11% stanowią jeziora. Głównymi gatunkami lasotwórczymi są: sosna, świerk, olcha, brzoza, dąb, grab. Jako domieszka występują: jesion, osika, lipa. Bardzo liczne są jałowce - jedne z piękniejszych na Warmii i Mazurach.

Niezwykłe zróżnicowanie występujących tu środowisk: bogate i różnorodne lasy, liczne jeziora, bagienka, torfowiska, liczne tereny kserotermiczne sprawiają, że przetrwało tu wiele interesujących, rzadkich ginących roślin. Wielką osobliwością są relikty glacialne, czyli rośliny, które występowały licznie, gdy po ustąpieniu lodowca panowała tu tundra. Niektóre z nich zachowały się do dzisiaj. Większość to gatunki związane z torfowiskami, jak np. chamedafne północna (rozmarynek) występująca w rezerwacie „Sołtysek” koło wsi Grom. Spośród wielu roślin rzadkich i chronionych, na pasymskim terenie występują min. zimoziół północny, wawrzynek wilczełyko, orlik pospolity, pomocnik baldaszkowy. Na spokojnych, zarastających jeziorach można spotkać rzadkie grzybieńce północne oraz znacznie częstsze grzybieńce białe zwane liliami wodnymi oraz chronione grążele żółte.

Intensywne przekształcanie środowiska, melioracje, zabudowa brzegów jezior i zanieczyszczenie wód sprawiły, że wiele rzadkich i cennych gatunków roślin, które notowano na tym terenie kilkadziesiąt lat temu, zniknęło bezpowrotnie.

2. Powierzchnia i podział administracyjny

Gmina Pasym jest najmniejsza gminą w powiecie szczycieńskim i zajmuje obszar 149,4 km². W granicach gminy działa czternaście sołectw: Rutki, Tylkowo, Dybowo, Narajty, Krzywonoga,

Michałki, Elganowo, Grzegrzółki, Rusek Wielki, Siedliska, Grom, Leleszki, Jurgi, Dźwiersztyny. Siedzibą samorządu gminnego, centrum życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego jest Pasym.

Gmina Pasym leży w środkowej części Pojezierza Mazurskiego w dwóch jednostkach morfologicznych Pojezierza Mrągowskiego i Równiny Mazurskiej.

3. Środowisko przyrodniczo–gospodarcze

Naturalne warunki przyrodniczo-klimatyczne, rzeźba terenu, warunki geomorfologiczne, występowanie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz lokalnych kopalin w znacznym stopniu wpływają na gospodarkę gminy.

Uwarunkowania ekofizjograficzne jako wiodące gałęzie gospodarki gminy preferują: rolnictwo, turystykę, przemysł oparty o naturalne surowce jak drewno i kopalin (pospółka, piasek, żwir, torf). Eksploatacja kopalin odbywać się może przy szczególnej dbałości o ochronę środowiska i równowagę biologiczną w bardzo szerokim pojęciu. Utrzymanie naturalnego, niezniszczonego przez człowieka środowiska jest bardzo ważnym elementem zrównoważonego rozwoju gminy.

III. Uwarunkowania społeczne

1. Ludność

Według stanu na 31 grudnia 2013 r. gminę Pasym zamieszkuje 5440 osób (5321 – pobyt stały, 119 - czasowy), co stanowi 7% mieszkańców powiatu szczywieńskiego.

W Pasymiu mieszka 2588 osoby, z czego 2518 to stali mieszkańcy a 70 osób jest zameldowanych na pobyt czasowy.

Na terenach wiejskich zamieszkuje 2852 osoby, z czego 2803 stałych mieszkańców a 49 zameldowanych czasowo.

Mieszkańcy miasta stanowią 47,5 % populacji a pozostałe 52,5 % to mieszkańcy wsi. Średni wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi 36,5 osoby na km².

Z ogólnej liczby mieszkańców gminy Pasym w wieku produkcyjnym jest 3614 osób (z czego 47% stanowią kobiety), w wieku przedprodukcyjnym - 1297 oraz w wieku poprodukcyjnym 529 osób.

2. Oświata

W nowoczesnej gospodarce rynkowej jednym z najważniejszych czynników konkurencyjności regionu jest jakość zasobów ludzkich, rozumiana jako kwalifikacje zawodowe i wiedza ogólna, umożliwiająca ich zmianę w toku życia zawodowego. Kształcenie staje się procesem permanentnym, trwającym od młodości przez cały okres życia zawodowego. Wymaga to istnienia sprawnego systemu edukacji, dostosowanego do potrzeb indywidualnych i rynku pracy.

System oświatowy na obszarze gminy obejmuje sieć szkół podstawowych i gimnazjum. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne ustawowo przyporządkowane jest samorządowi lokalnemu, który prowadzi następujące placówki oświatowe

Szkoły i placówki publiczne

Tabela 1

Lp.	Nazwa szkoły	Placówki wchodzące w skład	Adres szkoły
1.	Zespół Szkół w Pasymiu	Gimnazjum w Pasymiu Szkoła Podstawowa w Pasymiu	12-130 Pasym, ul. Jana Pawła II 4
3.	Szkoła Podstawowa w Tylkowie	Szkoła Podstawowa	12-130 Pasym, Tylkowo 1
4.	Szkoła Podstawowa w Gromie	Szkoła Podstawowa	12-130 Pasym, Grom 65
5.	Przedszkole w Pasymiu	Przedszkole w Pasymiu	12-130 Pasym, ul. Dworcowa 25

Szkoła Podstawowa w Gromie jest szkołą publiczną prowadzoną przez podmiot prywatny.

Działania wobec osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi są zadaniami ogólnospołecznymi, ponieważ skutki niepełnosprawności dotyczą wszystkich dziedzin życia.

Na terenie miasta i gminy Pasym nie działają placówki szkolnictwa specjalnego, a przedstawiona oferta edukacyjna dotyczy pełnej integracji tych uczniów w istniejących szkołach publicznych. W szczególnych sytuacjach prowadzone są zajęcia indywidualne w domach uczniów, którzy z przyczyn zdrowotnych nie mogą chodzić do szkoły. W zakresie przystosowania architektonicznego dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo najlepiej przygotowany został budynek Zespołu Szkół w Pasymiu oraz Szkoła Podstawowa w Tylkowie. Szkoły posiadają podjazdy oraz toalety dla osób niepełnosprawnych, a Zespół Szkół w Pasymiu dodatkowo windę.

Zespół Szkół w Pasymiu posiada pełnowymiarową salę gimnastyczną. W budynku mieszczą się szatnie uczniowskie oraz pomieszczenia sanitarne. Sala posiada widownię na 120 miejsc. Całkowity metraż wynosi 1.753,60 m².

Stan kadry pedagogicznej zatrudnionej w szkołach i placówkach oświatowych na terenie miasta i gminy Pasym jest wystarczający.

Z roku na rok wzrasta liczba nauczycieli, którzy osiągają wyższy stopień awansu zawodowego. Jest to proces ciągły, spodziewać się należy, że te korzystne zmiany będą zachodziły i w latach następnych.

Przyszły stan oświaty na terenie miasta i gminy Pasym dobrze obrazują dane dotyczące dzieci, które w kilku kolejnych latach osiągną dojrzałość szkolną.

Liczba dzieci, które w najbliższych latach rozpoczną naukę w kl. I

Tabela 2

2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/2021
64	53	54	55	54

Ważny jest również w tym zakresie wykaz absolwentów szkół podstawowych, którzy podejmą naukę w gimnazjum w latach 2015-2017.

Liczba absolwentów szkół podstawowych, którzy w najbliższych latach podejmą naukę w gimnazjum

Tabela 3

Nazwa szkoły (placówki)	Absolwenci szkół podstawowych		
	w latach:		
	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Zespół Szkół w Pasymiu Szkoła Podstawowa	30	33	47
Szkoła Podstawowa w Tyłkowie	15	15	10
Szkoła Podstawowa w Gromie	5	5	10
Ogółem	50	53	67

Liczba absolwentów Zespołu Szkół w Pasymiu Gimnazjum w najbliższych latach

Tabela 4

2015/2016	2016/2017	2017/2018
66	42	52

Powodzenie przyjętych założeń strategii zależy będzie od współpracy wszystkich środowisk lokalnych, edukacyjnych, gospodarczych i administracyjnych, dla których edukacja jest celem nadrzędnym w kształtowaniu młodego pokolenia. Chodzi o to, aby mogło ono w przyszłości z powodzeniem rywalizować z rówieśnikami, nie tylko w Unii Europejskiej, ale na całym świecie. Temu mają służyć przedstawione wyżej działania władz miasta i gminy Pasym oraz pracowników szkół i placówek oświatowych.

3. Kultura i kultura fizyczna

Obecnie rolę placówek kulturalnych w gminie Pasym pełnią dwie instytucje: Miejski Ośrodek Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna.

W życiu kulturalnym gminy aktywnie uczestniczą również szkoły podstawowe i gimnazjum, które biorą udział w przygotowywaniu imprez wewnątrzszkolnych jak również przygotowują programy prezentowane dla ogółu mieszkańców z okazji świąt i rocznic.

Miejski Ośrodek Kultury w Pasymiu

Baza lokalowa jest w pełni wykorzystana. Oprócz działalności podstawowej odbywają się tu spotkania i narady organizowane przez władze miasta oraz sesje Rady Miejskiej. Godziny popołudniowe to praca w stałych formach proponowanych przez MOK.

Działalność kół zainteresowań:

1. Koło plastyczne
2. Zespół regionalny „Echo Pasymia”
3. Koło informatyczne
4. Klub seniora
5. Koło taneczne
6. Koło modelarskie

Ważne cykliczne imprezy Miejskiego Ośrodka Kultury i Sportu

1. Konkurs na zdobnictwo Wielkanocne
2. Święto Poezji Dziecięcej. Konkurs recytatorski
3. Warmińsko – Mazurskie Dni Rodziny
4. Turniej Drużyn Piłkarskich o Puchar Burmistrza Pasymia
5. Turniej OLDBOY'ÓW w piłce nożnej
6. Wianki – coroczne święto obchodzone 24 czerwca
7. Zawody wędkarskie
8. „DNI PASYMIA” coroczna impreza
9. Święto Plonów „DOŻYNKI”. Konkurs wieńców dożynkowych.
10. Szopka Bożonarodzeniowa

Budynek będący siedzibą MOK wymaga kapitalnego remontu, głównie wymiany instalacji elektrycznej, c.o. i termoizolacji. Ze względu na jej nieszczelność w okresie chłódów budynek jest niedograny, a zużycie opału jest bardzo duże. Brak sali widowiskowej nie daje możliwości organizowania koncertów, wystawiania spektakli teatralnych oraz innych form scenicznych. Z tego też powodu MOK nie ma większych dochodów.

Cele i zadania na przyszłość:

- Głównym celem winno być dążenie do rozbudowy i unowocześnienia bazy materiałowo – technicznej służącej do prowadzenia działalności statutowej lub pozyskanie nowej siedziby, odpowiadającej potrzebom MOK.
- Dalsze rozwijanie współpracy ze środowiskami twórczymi, instytucjami kultury, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi, kultywowanie tradycji i organizowanie imprez temu służących.
- Rozwijanie i popularyzacja dokonań osób, grup i zespołów w poszczególnych dziedzinach życia kulturalnego i sportowego.

Miejska Biblioteka Publiczna

Miejska Biblioteka Publiczna w Pasymiu ma swoją siedzibę przy ulicy Jana Pawła II 4 oraz posiada filię biblioteczną w Gromie.

W bibliotece na początku 2014 roku było zarejestrowanych 276 czytelników. W trakcie roku ubyło 27 osób. Stan woluminów wynosił 15.038 egz.

W bieżącym roku zakupiono 292 woluminy za kwotę 7.289,20 zł, do końca roku biblioteka zakupi jeszcze 5 książek. Obecnie prenumeruje się 9 czasopism.

W filii bibliotecznnej w Gromie na początku roku 2014 było zarejestrowanych 174 czytelników. W trakcie roku ubyło 25 osób. Stan woluminów wynosi 6.030 szt. Prenumeruje się 2 czasopisma. W bieżącym roku z czytelni korzysta 34 czytelników.

Zatrudnienie w bibliotece wynosi łącznie 1,5 etatu.

Rozwój kultury fizycznej i sportu na terenie gminy Pasym odbywa się głównie poprzez bezpośrednią działalność sekcji piłki nożnej Ludowego Klubu Sportowego „Błękitni” Pasym oraz szkół. Drużyna piłkarska angażuje w sport ok. 100 uczestników i kilkunastu działaczy.

Sportowa infrastruktura to stadion z pełnowymiarowym boiskiem, bieżnią do sprintów, skocznią, rzutnią i widownią na ok. 900 osób. Przy gimnazjum znajdują się też treningowe boiska o nawierzchni trawiastej i asfaltowej, służące rano młodzieży gimnazjalnej. Ogólnodostępna hala sportowa na terenie miasta umożliwia poza sezonem letnim dostęp do szeroko pojętej kultury fizycznej.

Poziom rozwoju kultury fizycznej jest jednak zbyt niski. Na terenie gminy nie istnieje żadna inna sekcja sportowa. Na wsiach infrastrukturą sportową są boiska piłkarskie, z których korzystają dzieci i młodzież.

Boiska sportowe funkcjonują w następujących wsiach: Grzegrzółki, Dybowo, Michałki, Krzywonoga, Narajty, Jurgi, Dźwiersztyny, Grom i Tylkowo.

4. Ochrona zdrowia

Świadczenia zdrowotne na terenie gminy wykonują 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej NZOZ „Centrum” i NZOZ „Medico” oraz Niepubliczny Zakład Opieki Stomatologicznej.

Istniejące Zakłady Opieki Zdrowotnej zapewniają mieszkańcom gminy podstawową opiekę zdrowotną.

Aby wykonać badania specjalistyczne lub poddać się hospitalizacji, mieszkańcy zmuszeni są do wyjazdu do Szczytna, Olsztyna lub innych miast.

Doraźną opiekę medyczną zapewnia Pogotowie Ratunkowe stacjonujące w Pasymiu, a leki można wykupić również w miejscowej aptece.

5. Opieka społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Przeznaczona jest dla tych, którzy nie radzą sobie w zmieniającej się rzeczywistości. Transformacja ustrojowa państwa spowodowała negatywne skutki społeczne, które nie ominęły gminy Pasym. Głównym jest bezrobocie i brak nowych miejsc pracy, a co za tym idzie zubożenie społeczeństwa przy jednoczesnym wzroście kosztów utrzymania. Z tego powodu ponad 1/5 mieszkańców oczekuje pomocy, głównie materialnej.

Zadania pomocy społecznej gmina realizuje przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jego partnerami są instytucje oraz partnerzy społeczni wszystkich szczebli, których zainteresowania skupiają się na rodzinie. W szczególności są to: szkoły, policja, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, kościoły, osoby fizyczne, osoby prawne.

Głównym celem pomocy społecznej jest inicjowanie i wspieranie aktywności mieszkańców w ich dążeniu do zaspokajania potrzeb umożliwiających życie w godnych warunkach – jest to misja MGOPS w Pasymiu zapisana w Strategii rozwiązywania problemów społecznych przyjętej uchwałą Rady Miejskiej w Pasymiu Nr XXX/212/2013 z dnia 20.12.2013r.

W gminie z różnych powodów, pomocą materialną objęto ponad 22 % mieszkańców.

Ilość osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej bez względu na formę:

Tabela 5

	2012	2013	2014	2015
Ilość osób, którym przyznano świadczenie	639	660	679	620
W tym długotrwale bezrobotnym	127	140	121	102
Ilość rodzin	371	388	396	373
Ilość osób w rodzinach	1192	1216	1232	1124

Źródło: dane własne MGOPS w Pasymiu (sprawozdawczość roczna).

Powody przyznania pomocy	2012	2013	2014	2015
Bezrobocie	180	189	184	163
Długotrwała choroba	147	142	187	187
Niepełnosprawność	125	140	149	138
Ochrona macierzyństwa	110	121	117	100

Źródło: dane własne MGOPS w Pasymiu (sprawozdawczość roczna).

6. Budownictwo i gospodarka mieszkaniowa

Obszar gminy Pasym posiada korzystne warunki dla lokalizacji budownictwa mieszkaniowego:

- dobre warunki gruntowo-wodne korzystne dla posadowienia obiektów budowlanych,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przewidujące tereny pod zabudowę mieszkaniową, mieszkalno-usługową, turystyczną oraz dla działalności gospodarczej.

Na terenie miasta i gminy budownictwo mieszkaniowe skoncentrowane jest przede wszystkim na obszarach jednostek osadniczych tj. miasta Pasym oraz poszczególnych wsi.

Średnia wielkość mieszkania w zabudowie wielorodzinnej wynosi – 53m², jednorodzinnej -105m², a rolniczej – 72m².

7. Rynek pracy

Gmina Pasym charakteryzuje się bardzo niskim poziomem uprzemysłowienia. Wśród podmiotów gospodarczych dominuje sektor prywatny. Działalność gospodarczą prowadzi 264 podmioty, w tym usługową 189, z czego 39 to placówki handlowe – dane z dnia 15.12.2014 r. Większość podmiotów produkcyjnych stanowią zakłady przetwarzające surowce pochodzenia miejscowego takie jak: drewno i kruszywa. Istnieje znaczna ilość zakładów drzewnych.

Na bazie pokładów kruszywa funkcjonuje kopalnia surowców mineralnych w Rusku Wielkim oraz cegielnia w Pasymiu. Kruszywa są wykorzystywane również na cele budownictwa i drogownictwa. Większość zakładów usługowych i handlowych rozlokowana jest w mieście Pasym.

Najwięksi pracodawcy w gminie Pasym to Urząd Miasta wraz z jednostkami podległymi, zakład wytwarzający produkty z folii „Folipak”, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” oraz pensjonaty i ośrodki wypoczynkowe.

Według stanu na koniec września 2013 r. około 1400 mieszkańców gminy stanowiły osoby pracujące, w tym 575 osób było zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w zakładach uspołecznionych i w sektorze prywatnym. Pozostałe osoby to pracodawcy i pracujący na własny rachunek.

Struktura zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki

Tabela 7

Działy gospodarki	Gmina	Gmina w %
Rolnictwo/leśnictwo	602	43
Przemysł/budownictwo	222	16
Handel	62	4
Transport	25	2
Oświata	101	7
Pozostałe	394	28

Gmina Pasym należy do regionów o najwyższej w kraju stopie bezrobocia. Na koniec lutego 2013r. liczba osób bezrobotnych na terenie gminy wynosiła 489 osób, w tym 266 kobiet. Bezrobotnych z prawem do zasiłku było 116 osób, w tym 56 kobiet.

Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy z podziałem na wiek oraz płeć na dzień 15 lutego 2013 r.:

Tabela 8

Wyszczególnienie		Wiek							
		Łącznie		18 -30		31 – 55		powyżej 55	
		ogół em	kobie ty	ogół em	kobie ty	ogół em	kobie ty	ogółem	kobie ty
Pozosta wanie bez pracy w miesiąca ch	do 1	49	21	21	10	23	9	5	2
	1 - 6	177	86	77	42	76	39	24	5
	6 - 24	173	98	75	46	78	48	20	4
	powyżej 24	90	61	21	17	48	36	21	8
Razem:		489	266	194	115	225	132	70	19

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Szczytnie.

Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z prawem do zasiłku:

Tabela 9

Razem		Wiek					
		18 - 30		31- 55		powyżej 55	
ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
116	56	30	19	68	31	18	6

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Szczytnie.

8. Bezpieczeństwo publiczne

Ochotnicze Straże Pożarne

Na terenie gminy Pasym głównym zabezpieczeniem przeciwpożarowym są trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej – w Pasymiu, w Gromie, w Jurgach.

Ochotnicza Straż Pożarna w Pasymiu, zrzeszająca około 50 członków, znajduje się w Krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym i jest najlepiej wyposażoną technicznie jednostką w gminie. Posiada ona bezpośrednie połączenie systemem alarmowania DSP-52 z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Szczytnie, dzięki temu zwiększa się szybkość reagowania i mobilność jednostki. Na wyposażeniu OSP w Pasymiu znajdują się dwa samochody: nowoczesny średni samochód ratowniczo-gaśniczy Mercedes Benz Atego 1329 AF z napędem 4x4 oraz samochód GAZ typ Gazela przeznaczony do ratownictwa drogowego i innych drobniejszych zdarzeń, wyposażony w nowoczesny sprzęt ratownictwa drogowego. Ponadto jednostka posiada łódź motorową do ratownictwa wodnego oraz zestawy do udzielania pierwszej pomocy, w tym sprzęt do zimowego ratownictwa podlodowego.

Ochotnicza Straż Pożarna w Gromie jest w posiadaniu samochodu marki Star 244 oraz motopompy Niagara. Jednostka jest na etapie doposażenia w sprzęt mający zwiększyć jej mobilność i operatywność. Traktowana jest jako jednostka pomocnicza przy większych pożarach na terenie gminy. Nie znajduje się w krajowym systemie ratowniczo – gaśniczym.

OSP w Jurgach jest najslabiej wyposażoną technicznie jednostką. Jest ona w posiadaniu samochodu marki Mercedes Benz D-608 oraz motopompy Polonia M-800. Jej mała operatywność oraz mobilność sprawiają, że jest traktowana jako jednostka wyjeżdżająca tylko do zagrożeń lokalnych o małym stopniu niebezpieczeństwa – pożary traw, zabudowań gospodarczych oraz jako jednostka zabezpieczająca lub ograniczająca pożar przed przybyciem innych jednostek straży.

Policja

W Pasymiu swoją siedzibę ma dzielnicowy działający w ramach Komendy Powiatowej Policji w Szczytnie.

IV. Uwarunkowania gospodarcze

1. Drogi i koleje

Pasym położony jest przy drodze krajowej K-53 Olsztyn – Ostrołęka. Ruch tranzytowy, jaki przenosi ta droga, nie ma wpływu na układ wewnętrzny miasta, ponieważ przebiega obwodnicą.

W ciągu drogi krajowej Olsztyn – Ostrołęka przewidywane są obejścia terenów zabudowanych w obrębie Tylkowa, Pasymia i Gromu. Proponuje się podniesienie klasy tej drogi do II klasy technicznej. Rezerwa terenu wynosić powinna 80 m szerokości w liniach rozgraniczających.

Drogi powiatowe wymagają modernizacji, remontów i korekt niektórych węzłów. W układzie podstawowym winny być V klasy technicznej. Rezerwa terenu wynosić powinna 25 m szerokości w liniach rozgraniczających.

Drogi gminne nieutwardzone wymagają modernizacji polegającej głównie na ich utwardzeniu z uwzględnieniem obsługi rejonów istniejącego i przewidywanego budownictworekreacyjnego.

Sieć dróg gminnych ogółem wynosi - 58,0 km
w tym : o nawierzchni utwardzonej - 7,6 km
o nawierzchni nieutwardzonej - 50,4 km

Została zmodernizowana linia kolejowa Olsztyn-Szczytno.

2. Telekomunikacja

Na obszarze gminy operatorem sieci telekomunikacyjnej jest Orange Polska, która posiada dobrze rozwiniętą sieć przyłączy. Centrala telefoniczna w Pasymiu połączona jest siecią światłowodową z centralą w Szczytnie.

Orange Polska rozbudowuje sieć przyłączy telefonicznych uwzględniając potrzeby mieszkańców. We wszystkich miejscowościach gminy istnieje dostęp do telefonu.

Niezależnie od Orange Polska usługi telekomunikacyjne świadczą operatorzy sieci telefonii komórkowej, pokrywając cały obszar gminy siecią stacji przekaźnikowych. Istniejąca sieć telekomunikacyjna obsługiwana przez różnych niezależnych operatorów umożliwia mieszkańcom miasta i gminy dostępność oraz swobodny wybór operatora.

3. Wodociągi i kanalizacja

Cała gmina, oprócz wsi Siedliska, posiada sieć wodociagową. Ta jedna miejscowość nie ma wodociągów ze względu na bardzo rozproszoną zabudowę siedliskową.

Sieć kanalizacyjną posiada tylko miasto Pasym. Długość tej sieci to 16,1 km. W Pasymiu zlokalizowana jest biologiczna oczyszczalnia ścieków o wydajności 585 m³ na dobę.

4. Energetyka

Stan istniejącego układu energetycznego.

Dostawcą energii elektrycznej dla gminy Pasym jest spółka ENERGA S.A. Rozdział energii elektrycznej realizowany jest napowietrznymi sieciami średniego napięcia SN – 15 kV zasilanymi z głównych punktów zasilania „GPZ 110/15 kV Szczytno” oraz „GPZ Olsztyn Track”. Następnie lokalnymi sieciami niskiego napięcia n.n. 0,4kV.

W miejscowości Pasym zlokalizowana jest rozdzielnia sieciowa „PZ 15/15 kV”, z której wyprowadzonych jest 5 linii przesyłowych SN – 15 kV:

- „Pasym – Szczytno”
- „Pasym – Olsztyn”
- „Pasym – Jedwabno”
- „Pasym – Dźwierzuty”
- „Pasym – Cegielnia”

Linie te wykonane są jako napowietrzne z przewodami AFL – 70 mm² i AFL – 50 mm².

W normalnych warunkach pracy linie przesyłowe pracują jako promieniowe z możliwością awaryjnego drugostronnego zasilania z GPZ Nidzica, Olsztyn, i Biskupiec z wyjątkiem linii „Pasym - Cegielnia”, która pracuje wyłącznie jako promieniowa. Całkowita długość linii przesyłowych wynosi 23,5 km. Zostały one wykonane lub zmodernizowane w latach 1970-1990. Są w dobrym stanie technicznym.

Wymienione wyżej linie przesyłowe zasilają linie odczepowe – odgałęzienia SN – 15 kV do poszczególnych miejscowości gminy.

Łączna długość wszystkich odgałęzień SN – 15 kV wynosi 64,5 km. Odgałęzienia te wykonane są głównie jako napowietrzne na słupach żelbetowych przewodami AFL – 35 i 25 mm² oraz w czterech przypadkach jako kablowe (łączna długość kabli SN – 15 kV wynosi 2,0 km). Odgałęzienia zostały wybudowane w latach 1960-92 i są w dobrym stanie

technicznym. Około 4,0 km odgałęzień zbudowanych jest na słupach drewnianych. Linie odczepowe pracują w układzie zasilania jednostronnego.

Stacje transformatorowe SN/nn – 15/0,4 kV

Odbiory komunalno – mieszkaniowe, rolne, rekreacyjne oraz nieliczne przemysłowe zasilane są ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Łączna ich ilość – 87 sztuk; w tym na terenie miasta Pasym – 19 sztuk, stacji murowanych wewnątrzowych (5 sztuk).

Linie niskiego napięcia n.n.0,4 kV

Istniejąca na terenie gminy sieć niskiego napięcia 0,4 kV wykonana jest głównie jako napowietrzna oraz częściowo kablowa. Sieć n.n. 0,4 kV pracuje w układzie otwartym promieniowym bez możliwości drugostronnego rezerwowania obwodów ze stacji sąsiednich. Podstawowym przekrojem magistrali sieci n.n. jest:

- dla linii napowietrznych – 50₂ mm² AL.
- dla linii kablowych – 70 mm² AL.

Odgałęzienia wykonane są przewodami 35 mm² i 25 mm² AL.

Całkowita długość sieci n.n. 0,4 kV wynosi 120,20 km.

Najstarsze odcinki sieci n.n. 0,4 kV powstały w latach 1972 - 1989r. Stan techniczny tych urządzeń jest na ogół dobry. Modernizacji wymaga około 9,0 km sieci.

Oświetlenie drogowe

Oświetlenie drogowe funkcjonuje we wszystkich miejscowościach gminy Pasym. Łączna ilość punktów świetlnych na terenie gminy wynosi 595 sztuk. Są to prawie wyłącznie oprawy sodowe.

Inne źródła energii

Na terenie gminy, we wsi Tylkowo, znajduje się jedna prywatna mała elektrownia wodna. Całość wyprodukowanej energii elektrycznej wprowadzona jest do ogólnej sieci energetycznej. Jej niewielka moc (około 20 kW) oraz niezbyt rytmiczna produkcja związana z okresowym brakiem wody powodują, że nie posiada ona większego udziału w ogólnym zaopatrzeniu w energię.

Uwarunkowania

Istniejące urządzenia elektroenergetyczne w pełni pokrywają zapotrzebowanie gminy na energię elektryczną. Nie ma obszarów, gdzie wymagane przepisami parametry elektryczne nie są spełnione. Urządzenia wspólnej sieci elektroenergetycznej stanowią własność ENERGA S.A.

Kierunki rozwoju

- Istniejące linie przesyłowe Sn przystosowane są bez potrzeby przebudowy do zasilania nowych odbiorców w obrębie gminy Pasym.

Nowe odbiory takie jak: osiedla mieszkaniowe, obiekty rekreacyjne, usługowe, oczyszczalnie ścieków, itp. wymagać będą budowy dodatkowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV wraz z lokalną siecią n.n..

5. Przemysł, rzemiosło, drobna wytwórczość i handel

Gmina Pasym charakteryzuje się bardzo niskim poziomem uprzemysłowienia. Wśród podmiotów gospodarczych dominuje sektor prywatny. Działalność produkcyjną prowadzą 264 podmioty, w tym usługową 189 z czego 39 placówek handlowych. Większość podmiotów produkcyjnych stanowią zakłady przetwarzające surowce pochodzenia

miejscowego takie jak: drewno i kruszywa. Istnieje znaczna ilość zakładów drzewnych

Na bazie pokładów piasku funkcjonuje wytwórnia cegły silikatowej w Pasymiu.

Większość zakładów usługowych i handlowych ulokowana jest w mieście Pasym.

6. Rolnictwo i rybactwo

Gospodarka rolna uzależniona jest od wielu czynników, z których największe znaczenie mają: warunki klimatyczne, jakość gleb, wielkość gospodarstw oraz rynki zbytu produktów.

Klimat występujący na terenie gminy nie jest korzystny dla rolnictwa ze względu na niskie, średnie temperatury roczne i krótki okres wegetacji około 190-200 dni oraz małą ilość opadów tj. 550-600 mm rocznie.

Wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej obliczony metodą punktową opracowaną przez IUNG w Puławach, który obejmuje ocenę jakości gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne wynosi dla gminy Pasym 62,3 pkt., podczas gdy średnia województwa wynosi 67,9 pkt. Rzeźbę terenu można zaliczyć do drobnopagórkowatej o niewielkich wzniesieniach. Warunki wodne są średnio korzystne dla produkcji rolnej.

Inną metodą oceny przydatności rolniczej jest klasyfikacja bonitacyjna użytków rolnych. Metoda ta pozwala określić wskaźnik bonitacji i średnią klasę użytków rolnych.

Przyjmując tę metodę, wskaźnik bonitacji gleb w gminie Pasym wynosi 3,1 dla gruntów ornych, co odpowiada średniej klasie IVb i 2,4 dla użytków zielonych o średniej klasie V.

Wskaźnik bonitacji dla poszczególnych obrębów przedstawia tabela nr 6, z której wynika, że najlepsze gleby znajdują się w obrębach: Dźwiersztyny, Grzegorzówki, Grom, Dybowo. Najsłabsze natomiast w Krzywonodze, Michałkach, Miłukach i Tylkowie.

Tabela 10

Lp.	Obręb	Grunty orne		Użytki zielone	
		wskaźnik bonitacji	średnia klasa	wskaźnik bonitacji	średnia klasa
1.	Dybowo	3,3	IVb	2,9	IV
2.	Dźwiersztyny	4,1	IVa	3,0	IV
3.	Elganowo	3,1	IVb	2,4	V
4.	Grom	3,4	IVb	2,6	IV
5.	Grzegorzówki	3,5	IVb	2,9	IV
6.	Jurgi	3,1	IVb	2,6	IV
7.	Krzywonoga	1,2	Vb	1,7	V
8.	Leleszki	3,2	IVb	2,1	V
9.	Michałki	2,5	V	2,2	V
10.	Miłuki	2,3	V	2,3	V
11.	Narajty	3,0	IVb	2,3	V
12.	Pasym	2,8	IVb	2,1	V
13.	Rusek Wielki	2,8	IVb	2,3	V
14.	Rutki	3,1	IVb	2,6	IV
15.	Siedliska	2,8	IVb	2,6	IV
16.	Tylkowo	2,5	V	2,4	V
	Razem	3,1	IVb	2,4	V

Położenie większości obszaru gminy w strefie chronionego krajobrazu powoduje konieczność stosowania ograniczeń w technologii i wielkości ferm zwierzęcych. Wszystkie fermy zwierzęce na terenie gminy muszą mieć technologię bezgnojowicową, a ich wielkość nie powinna przekraczać 300 sztuk dużych.

Obowiązuje również zakaz stosowania środków chemicznych przy pomocy agrolotnictwa. Za cechę pozytywną gospodarki rolnej gminy należy uznać brak ferm przemysłowych oraz dużej koncentracji zwierząt.

Struktura powierzchni gospodarstw rolnych jest korzystna, co obrazuje tabela nr 7.

Tabela 11

Grupy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha		
		Ogólna	użytków rolnych	lasów i gruntów leśnych
Ogółem	646	9603	5326	283
do 1 ha	245	104	85	1
1 – 5	162	442	371	11
5 – 10	89	780	663	29
10 – 15	57	770	713	18
15 – 20	32	615	550	23
20 – 30	31	833	737	33
30 – 50	18	688	637	21
50 ha i więcej	12	5371	1570	145

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie.

Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych przedstawia tabela nr 10

Tabela 12

Wyszczególnienie	Ogółem (w tym gospodarstwa indywidualne)			
	w ha	w odsetkach	w ha	w odsetkach
Ogółem	9603	100,0	5313	100,0
użytki rolne	5326	55,5	4722	88,9
grunty orne	3396	35,4	3057	57,5
w tym odłogi	1731	18,0	1422	26,8
Ugory	316	3,3	316	5,9
sady	22	0,2	22	0,4
łąki	971	10,1	820	15,4
pastwiska	937	9,8	823	15,5
lasy i grunty leśne	283	2,9	180	3,4
pozostałe grunty	3994	41,6	411	7,7

Źródło: Urząd statystyczny w Olsztynie.

Niekorzystna sytuacja ekonomiczna w rolnictwie spowodowała odłogowanie znacznej części użytków rolnych.

W strukturze zasiewów dominują zboża, ok. 80% powierzchni gruntów ornych, a pozostałe to 6% ziemniaki i 14% inne uprawy.

W zakresie produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła, w tym krów mlecznych. Chów trzody chlewnej jest na drugim miejscu, a inne gatunki zwierząt utrzymywane są w niewielkich ilościach. Biorąc pod uwagę naturalne i ekonomiczne warunki prowadzenia produkcji rolnej rozważyć należy możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego, a dla poprawy ekonomiki gospodarstw tworzenie grup producenckich.

Restrukturyzacja istniejącego rolnictwa polegać powinna na rozwoju wybranych kierunków rolnictwa, zmianach obszarowych gospodarstw rolnych, wyłącznie z produkcji rolnej gleb o bardzo niskiej bonitacji i tworzeniu alternatywnych miejsc pracy poza

rolnictwem.

Kierunki produkcji powinny wykorzystywać warunki naturalne środowiska, nie powodując jego degradacji.

Osiągnięcie postawionych celów zależy od samych rolników, ale również od stabilnej i racjonalnej polityki państwa wobec rolnictwa.

Znaczącym elementem gospodarki gminy jest rybactwo.

Gospodarka rybacka prowadzona jest na wodach śródlądowych przez dzierżawców jezior: Kompanię Mazurską w Pasymiu i Polski Związek Wędkarski w Warszawie (Gospodarstwo Rybackie Janowo gm. Szczytno).

W/w podmioty gospodarcze dzierżawią jeziora na terenie gminy Pasym oraz na terenach sąsiednich. Odłowy ryb z powierzchni jeziornej i stawów są uzyskiwane przez dzierżawców w następujących wielkościach:

- „Kompania Mazurska Pasym” - z jezior 50 ton w roku, ze stawów 10 ton w roku.
- PZW Warszawa – z jezior 61 ton w roku, ze stawów 10 ton w roku.

Wody śródlądowe są istotnym elementem różnorodności krajobrazowej gminy Pasym, wpływającym na funkcjonowanie i bogactwo lokalnych ekosystemów, a ponadto podnoszą atrakcyjność turystyczną gminy poprzez tworzenie możliwości uprawiania sportów wodnych i wędkarstwa.

Udział wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni gminy wynosi 11%.

7. Leśnictwo

Powierzchnia lasów w gminie wynosi 4.627 ha, co stanowi ok. 31% obszaru. Ten poziom lesistości pozwala zaliczyć gminę do średnio lesistych. Kompleksy leśne o charakterze puszczańskim koncentrują się głównie w części zachodniej i wschodniej gminy. Dominują lasy państwowe. Zajmują one obszar 4.425 ha, z czego 96% to lasy w zarządzie nadleśnictw, zaś pozostałe to głównie lasy zasobu Agencji Nieruchomości Rolnych. We własności indywidualnej pozostają 202 ha, czyli ok. 4,4% powierzchni leśnej gminy. Obszar gminy przecinają granice trzech nadleśnictw: Korpele, Jedwabno, Olsztyn. Dominują siedliska leśne borowe a głównie bór suchy, bór świeży i bór mieszany świeży. W składzie gatunkowym drzewostanu dominuje sosna, duże zróżnicowanie wieku.

Gospodarka w lasach państwowych jest prowadzona wg ustaleń planów urządzenia lasów poszczególnych nadleśnictw. Lasy prywatne w większości posiadają takie plany. Potrzebę ich sporządzenia dyktują względy racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi.

Lokalizacja i charakterystyka taksacyjna drzewostanów lasów państwowych sprzyja rekreacyjnemu wykorzystaniu tych obszarów, dlatego lasy nadleśnictw, oprócz funkcji związanych z produkcją drewna, pełnią funkcje wypoczynkowe. W aktualnych planach urządzenia są one zaliczone w większości do atrakcyjnych i przydatnych do rekreacji. Ich walory rekreacyjne podnosi bliskość obszarów o dużym natężeniu rekreacji, tj. jezior, ośrodków wypoczynkowych i działek budownictwa letniskowego.

Waloryzacja terenów rolniczych wskazuje na konieczność korekty granicy rolno-leśnej poprzez zalesienie części obszarów nieużytkowanych rolniczo, o niskiej produktywności, bądź wymagających leśnych stref ochronnych wokół brzegów jezior.

Pod względem łowieckim obszar gminy dzierżawiony jest przez cztery koła łowieckie. Stan ilościowy zwierzyny grubej – średni, zwierzyny drobnej słaby.

Względy ekologiczne preferują:

- zakaz zabudowy terenów leśnych za wyjątkiem wznoszenia budynków służących produkcji lub administracji leśnej,

– zalesianie bądź zadrzewianie bezpośrednich stref ochrony brzegów jezior, głównie Kalwy i częściowo Leleskiego, zalesienie wskazanych obszarów rolnych o niskiej produktywności (po ewentualnym wcześniejszym przeznaczeniu części obszarów na rekreację indywidualną).

Występują istotne ograniczenia prawno-ekonomiczne w zakresie zmiany przeznaczenia lasów na cele nieleśne. Określa je ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.Nr 16 poz.78 z 1995r.).

Ograniczeń tych nie ma w odniesieniu do użytków rolnych klas V-VI przeznaczanych na cele nierolnicze. Daje to możliwość rekreacyjnego wykorzystania takich gruntów. Lasy o atrakcyjnych i przydatnych walorach rekreacyjnych w praktyce będą wykorzystywane jako obszary penetracji przez osoby korzystające z ośrodków masowego wypoczynku lub rekreacji indywidualnej.

Lasy stanowią znaczny potencjał gospodarczego rozwoju gminy, dający się wykorzystać szczególnie w przyszłości - średni wiek drzewostanów jest relatywnie niewysoki.

Areał lasów dodatkowo powiększy się poprzez zalesianie terenów rolnych niskich klas bonitacyjnych gleb.

Dominacja monokulturowych obszarów zalesionych (ca 60% powierzchni lasów to sosna i świerk) powoduje konieczność długoterminowych programów przekształceń gatunkowych prowadzących do wykorzystania naturalnej żyzności siedlisk, a docelowo przekształcające lasy iglaste w lasy mieszane.

Rozwój turystyki i rekreacji pobytowej na terenie gminy Pasym wymaga przystosowania lasów w kierunku podnoszenia odporności lasów na użytkowanie rekreacyjne (przekształcenia gatunkowe – zmiany gatunkowe lasów jak wyżej) oraz powiększanie obszarów leśnych poprzez zalesianie gruntów użytkowanych rolniczo (gruntów rolnych o niskich klasach bonitacyjnych i obszarów śródleśnych).

Te zasady należałoby konsekwentnie wprowadzać w planach urządzeniowo - leśnych i planach zagospodarowania przestrzennego.

8. Turystyka

Analizując usługi turystyczne, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na bazę noclegową.

Istnieje kilkanaście małych pensjonatów oraz trzy pensjonaty posiadające od 20 do 45 miejsc o wysokim standardzie. Brak jest natomiast obiektów o standardzie hotelu.

W gminie Pasym zarejestrowany jest jeden ośrodek kwalifikowany jako ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy. Jest to OW „Kalwa” będący własnością firmy Energopol Travel z Warszawy. W ośrodku tym jest około 500 całorocznych miejsc noclegowych. Poziom świadczonych usług można zakwalifikować jako wyższy niż średni.

Ośrodek posiada nowoczesne zaplecze sportowo – rekreacyjne (boisko piłkarskie, boiska do siatkówki i koszykówki, kryte i otwarte korty tenisowe, bilard, kręgle, kryty basen, konie do jazdy wierzchem, plaża z mołem wypoczynkowym).

Na terenie gminy Pasym w ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie zarejestrowanych jest 8 kwater agroturystycznych rozrzuconych równomiernie na terenie całej gminy (Leleszki, Michałki, Rusek Wielki, Krzywonoga, Elganowo, Pasym, Grom, Tylkowo). Tylko 3 z nich przystosowane są do całorocznej obsługi turystów, reszta to obiekty sezonowe. Wiele gospodarstw nie jest zarejestrowanych. Świadczą one usługi okazjonalnie, wynajmując pokój lub dwa, głównie w sezonie letnim. Poziom gospodarstw agroturystycznych jest bardzo zróżnicowany, tak samo jak zróżnicowany jest poziom

świadczonych przez nie usług. Ilość miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych wynosi 460 (stan na dzień 31.12.2014 r.).

W gminie Pasym funkcjonują pola namiotowe: w Gromie i w Elganowie. Standard świadczonych przez nie usług jest na dobrym poziomie. Pole namiotowe w Elganowie nie jest wyposażone w energię elektryczną. Szacunkowa liczba osób mogąca jednorazowo korzystać z dwóch obiektów waha się w granicach 200-300 osób.

Do zalet wszystkich miejsc wypoczynkowych w gminie Pasym należy zaliczyć bezpośrednie położenie nad dużymi jeziorami oraz bardzo dobre warunki naturalne dla wypoczynku i rekreacji.

Gmina Pasym posiada skromne zaplecze ogólnodostępnych obiektów przeznaczonych do wypoczynku i rekreacji poza miejscami zakwaterowania. Brak jest obiektów kultury (kino, izba regionalna, skansen) czy też ogólnodostępnych wypożyczalni sprzętu turystycznego.

Wypożyczalnia sprzętu pływającego znajduje się w Ośrodku „Kalwa” oraz na polu namiotowym w Elganowie. Posiadamy natomiast dobrze oznakowane i dobrze opisane ścieżki rowerowe.

Nie jest wykorzystywane naturalne połączenie wodne jezior: Kalwa, Kiepunko, Leleskie, Gromskie, Sasek Wielki. Brak jest zainwestowania np. w szlak kajakowy.

Nieodzownym składnikiem usług turystycznych jest gastronomia. Ośrodki i pensjonaty w większości prowadzą własne stołówki dla turystów.

Poza tym w sezonie letnim czynna jest restauracja, smażalnia ryb, bar i kilka mniejszych punktów gastronomicznych. Przeważająca większość z nich położona jest na terenie miasta Pasym. Poza sezonem letnim punkty te są otwierane okazyjnie, np. na tzw. długie weekendy czy też na inne dni wolne.

Podsumowując, ilość usług gastronomicznych wydaje się być w sezonie letnim mało zadowalająca. Brakuje restauracji z bogatym menu oraz przystępną ceną dla konsumentów.

Kolejnym składnikiem mówiącym ściśle o poziomie usług turystycznych jest oferta kulturalno-rozrywkowa. Ogólnie można powiedzieć, iż jest ona na dość dobrym poziomie.

Rolę instytucji oferującej rozrywkę dla turystów w okresie sezonu letniego pełni Miejski Ośrodek Kultury.

Ilość imprez oferowanych w sezonie letnim oraz ich różnorodność, biorąc pod uwagę wielkość miasta, stanowi ciekawą ofertę dla turystów. Pierwszorzędnym produktem turystycznym w tej materii są Pasymskie Koncerty Muzyki Organowej i Kameralnej odbywające się w XIV wiecznym kościele ewangelicko-augsburskim. Są one dla wielu turystów i wczasowiczów silnym magnesem przyciągającym do Pasymia.

9. Ochrona środowiska

Powietrze atmosferyczne

W gminie Pasym, podobnie jak w całym województwie, głównymi źródłami zorganizowanej emisji zanieczyszczeń do atmosfery są procesy energetycznego spalania paliw oraz w znacznie mniejszym stopniu procesy technologiczne związane z przemysłem drzewnym, spożywczym czy przerobu surowców naturalnych.

Generalnie emisje energetyczne ze źródeł istniejących na terenie gminy pochodzą z kotłowni osiedlowych i lokalnych, dostarczających ciepło dla potrzeb gospodarki komunalnej oraz kotłowni zakładowych, wytwarzających ciepło dla potrzeb lokalnego

przemysłu.

Stopień zanieczyszczenia powietrza, wynikający z analizy kontrolnych badań prowadzonych przez Inspekcję Sanitarną, jak również przeprowadzane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w powiecie kontrole przestrzegania decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, wskazują na nieprzekraczanie norm dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń poza jednostkowymi, okresowymi przypadkami przekroczeń w niektórych źródłach emisji.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej niesie za sobą konieczność dostosowania kryteriów oceny stanu czystości powietrza do zasad ujętych w Ramowej Dyrektywie 96/62/EC na temat oceny i kontroli jego jakości.

Gospodarka odpadami

Zasady postępowania z odpadami, a zwłaszcza zasady zapobiegania ich powstawaniu, minimalizacji ilości, usuwania odpadów z miejsc ich wytwarzania, wykorzystywania i unieszkodliwiania w sposób zapewniający ochronę środowiska i zdrowia ludzi, określone zostały w znowelizowanym ustawodawstwie, w znacznym stopniu uwzględniającym prawo europejskie z zakresu gospodarowania odpadami.

Zasady gospodarowania odpadami komunalnymi ujęte są w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i stanowią zadania własne samorządów lokalnych w tej dziedzinie.

Bilans odpadów komunalnych, powstających na terenie gminy Pasym w ciągu roku, uwzględniający wskaźnik ich wytwarzania 181 kg/M/rok (wg Krajowego Programu Gospodarki Odpadami) przedstawić można następująco:

Tabela 13

Lp.	Miasto/gmina	Liczba mieszkańców	Ilość wytworzonych odpadów, Mg
1.	miasto Pasym	2588	468
2.	gmina Pasym	2852	516
Razem			984

Odpady komunalne powstające na terenie gminy Pasym są odbierane przez firmę przewoźową posiadającą specjalistyczny sprzęt i przekazywane do instalacji zajmujących się ich utylizacją oraz odzyskiem surowców.

Gospodarka wodno – ściekowa

W 2014 roku ostatnia wioska w gminie otrzymała wodociąg. Nie są włączone do sieci zabudowy kolonijne oraz wioska Siedliska, która posiada własnie zabudowę kolonijną.

Ilość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Pasym, w porównaniu z siecią wodociągową, jest wciąż niewielka. Wynosi ona 16,1 km i obejmuje prawie całość terenów miasta Pasym. Należy dążyć do równoległego wybudowania sieci kanalizacyjnych dla terenów zwodociągowanych w celu uniknięcia wprowadzania ścieków do środowiska.

Charakterystyka oczyszczalni ścieków w Pasymiu

Oczyszczalnia ścieków w Pasymiu zlokalizowana jest na południowy zachód od zabudowań miasta, około 700m od najbliższych budynków i 1000m od jeziora Kalwa. Zajmuje powierzchnię ok. 2,5 ha.

Odbiornikiem ścieków oczyszczonych są bagniste rozlewiska porośnięte trzcina a następnie rów melioracyjny zasilający ostatecznie jezioro Kalwa.

Oczyszczalnia zasilana jest ściekami miejskimi poprzez rurociągi grawitacyjne

i ciśnieniowe. Pozostałą część ścieków stanowią ścieki dowożone beczkowozami z terenu całej gminy.

Oczyszczalnia została oddana do użytku w 1995 roku. Na przełomie lat 1999/2000 została zmodernizowana.

Po modernizacji średnia wydajność dobową Q_{sr} wynosi $585m^3/d$ natomiast wydajność maksymalna Q_{max} $780m^3/d$.

Zakładane stopnie redukcji poszczególnych składników:

BZT₅ - 96% O₂/dm³

CHZT₅ - 58% O₂/dm³

Zawiesina ogólna - 93%

Azot ogólny - 58%

Azot amonowy - 82%

Fosfor ogólny - 90%

Projektowana redukcja poszczególnych składników powoduje, że jakość ścieków wypływających z oczyszczalni spełnia normy zawarte w pozwoleniu wodno-prawnym tj.

BZT₅ - 15 mg O₂/dm³

CHZT₅ - 75 mg O₂/dm³

Zawiesina ogólna - 25 mg /dm³

Azot ogólny - 30 mg N/dm³

Azot amonowy - 6 mg NH₄/dm³

Fosfor ogólny - 1 mg P/dm³

ph - 6,5 - 9,0

Temp. - poniżej 35 °C

Praktyczna sprawność oczyszczalni we wszystkich wskaźnikach była wyższa niż założenia technologiczne.

Oczyszczalnia nie posiada własnego laboratorium. Dokładne badania laboratoryjne prowadzone są okresowo na zlecenie w wyspecjalizowanych laboratoriach. We własnym zakresie wykonuje się badanie zawartości N, P, O₂ oraz temperatury. Są to badania wystarczające do kontroli i regulacji pracy oczyszczalni.

Obecnie, po 14 latach eksploatacji, bardzo trudno jest uzyskiwać zadowalające i nie przekraczające norm wyniki badań. Często zdarza się, że nie są one osiąmane. Oczyszczalnia pracuje w otwartym procesie technologicznym. Woń oraz wycieki powstające podczas procesu oczyszczania ścieków są niesione z wiatrem w kierunku miasta, powodując dyskomfort zamieszkania.

Konieczna staje się kolejna modernizacja oczyszczalni usprawniająca proces technologiczny, który pozwoli uzyskać prawidłowe, zgodne z obecnymi wymaganiami, wskaźniki dla ścieków oczyszczonych. Niezbędne jest radykalne ograniczenie emisji wycieków poprzez odpowiednie rozwiązania techniczne.

Promieniowanie niejonizujące

Główne źródła promieniowania niejonizującego (oddziaływania elektromagnetycznego) na terenie gminy to istniejące linie elektromagnetyczne sieci WN przechodzące na trasie:

Ostrołęka – Szczytno - Olsztyn (linia 220 kV)

Szczytno – Olsztyn (linia 110 kV)

Pole elektryczne w środowisku generowane pod liniami 220 kV jest rzędu do 10 kV/m, a pod liniami 110 kV od 0,5 – 4 kV/m. Pole to jest najsilniejsze w środku przęsła (najmniejsza odległość przewodów od ziemi) i maleje przy oddalaniu się od osi linii i zbliżaniu do słupów. Pod liniami 110-400 kV nie występuje strefa ochronna.

Źródłem promieniowania niejonizującego są również stacje bazowe telefonii komórkowej, ale jedynie w części anteny sektorowej i anteny linii radiowych. W otoczeniu anten stacji występują strefy ochronne o zasięgu kilkudziesięciu metrów, na znacznych wysokościach nad poziomem terenu. Odpowiednia wysokość masztu antenowego powoduje, że nie wywierają one negatywnego wpływu na ludzi.

Reasumując, można stwierdzić, że funkcjonowanie sztucznych źródeł radiacji, zlokalizowanych na terenie gminy Pasym, nie stwarza zagrożenia dla ludności i nawet ewentualna awaria będzie miała charakter wyłącznie lokalny.

V. Analiza SWOT

Budowa programu strategicznego gminy wymaga przeprowadzenia analizy sytuacyjnej, polegającej między innymi na określeniu mocnych i słabych stron gminy oraz jej szans i zagrożeń, które mogą mieć wpływ na jej rozwój. Metodologiczną podstawę analizy sytuacyjnej stanowi tzw. analiza SWOT. Podstawowym jej walorem jest określenie w miarę precyzyjnie silnych stron gminy, bowiem zasadą działań strategicznych jest ekspozowanie silnych stron, a w mniejszym stopniu walka ze słabościami.

Mocne strony

1. Dysponowanie terenami o walorach krajobrazowo-rekreacyjnych i kulturowych
2. Możliwość rozwoju przemysłu opartego na miejscowych surowcach i produktach rolniczych.
3. Wolne tereny do działalności gospodarczej.
4. Wolne tereny pod budownictwo mieszkaniowe.
5. Czyste środowisko naturalne.
6. Atrakcyjne tereny wędkarskie i łowieckie.
7. Możliwość rozwoju ekologicznej produkcji rolniczej, zdrowa żywność.
8. Zasoby siły roboczej.
9. Członkostwo w międzynarodowej sieci miast Cittaslow.
10. Posiadanie obiektów historycznych i zabytkowych na terenie miasta oraz na terenach wiejskich.

Słabe strony

1. Długotrwałe bezrobocie wśród mieszkańców gminy, a co za tym idzie zła sytuacja materialna mieszkańców.
2. Niewystarczająca sieć kanalizacyjna.
3. Konieczność modernizacji oczyszczalni ścieków.
4. Brak gazociągu.
5. Słabo rozwinięty lokalny rynek usług.
6. Wysokie koszty dojazdu do miejscowości oferujących pracę.
7. Zbyt mało wykorzystane możliwości turystyczno–rekreacyjne gminy.
8. Krótki sezon turystyczny.
9. Niewielka ilość małych i średnich przedsiębiorstw.
10. Zły stan techniczny posiadanych obiektów zabytkowych.
11. Zły stan dróg lokalnych.

Szanse

1. Rozwój turystyki i usług towarzyszących turystyce.
2. Programy pomocowe i środki dla gmin z Unii Europejskiej na rozwój, w tym środki dzięki udziałowi w międzynarodowej sieci miast Cittaslow.
3. Dobre położenie komunikacyjne.
4. Rozwój handlu i usług.
5. Wykorzystanie atrakcyjnych miejsc czynnego wypoczynku.
6. Rozwój agroturystyki.
7. Rozwój alternatywnych, pozarolniczych źródeł utrzymania mieszkańców wsi.
8. Wolne środki finansowe dzięki wyemitowaniu obligacji.
9. Modernizacja oczyszczalni ścieków.
10. Uruchomienie punktu informacji turystycznej.
11. Rewitalizacja i rewaloryzacja obiektów zabytkowych w Pasymiu i gminie Pasym.

Zagrożenia

1. Niekorzystna sytuacja na rynku pracy – wysokie bezrobocie.
2. Zła sytuacja gospodarcza w regionie.
3. Struktura wiekowa i słaby poziom wykształcenia bezrobotnych.
4. Długotrwała dekonjunktura na rynku nieruchomości, powodująca znaczące zmniejszenie dochodów majątkowych gminy.
5. Zauważalna tendencja ustawodawcy do obarczania gmin kolejnymi obowiązkami bez zagwarantowania tymże gminom odpowiednich środków na sfinansowanie wzrostu zadań.

VI. Cel nadrzędny

Zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej i gospodarczej gminy Pasym, przy wykorzystaniu i ochronie walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych.

Cel nadrzędny powinien być osiągnięty poprzez realizację następujących **celów strategicznych**, równorzędnych z punktu widzenia realizacji interesów gminy i zapewnienia właściwego poziomu jej rozwoju:

1. Aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej i turystyki.
2. Rozwój infrastruktury technicznej.
3. Poprawa sytuacji ekonomicznej ludności rolniczej.
4. Promocja gospodarcza gminy.
5. Ochrona bogactwa środowiska przyrodniczego.
6. Poprawa życia mieszkańców gminy.
7. Ochrona dóbr dziedzictwa kulturowego.
8. Kultywowanie tradycji regionalnych.

Realizacji poszczególnych celów służą, szczegółowe kierunki działań – zadania.

VII. Cele strategiczne

1. Aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej i turystyki

Cele operacyjne

1. Wyznaczanie, przygotowywanie i promowanie terenów inwestycyjnych wyposażonych w infrastrukturę techniczną.
2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w tym zwłaszcza rozwoju turystyki.
3. Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na bazie kompleksów leśnych i wodnych oraz związanych z obszarami zabytkowymi i historycznymi.
4. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej oraz bazy noclegowej, w tym zwłaszcza gospodarstw agroturystycznych.
5. Przeznaczenie części terenów rolniczych pod inwestycje lub zmiana przeznaczenia tych terenów na funkcję rekreacyjną.
6. Wykorzystanie możliwości aktywizacji gospodarczej związanej z sąsiedztwem Szczytna i Olsztyna.
7. Rozwój drobnej wytwórczości, handlu i usług.
8. Rozwój rolnictwa ekologicznego.

Kierunki – zadania

1. Opracowanie zmian do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pasym, które określałoby przeznaczenie poszczególnych terenów na potrzeby wymienione w celach strategicznych.
2. Złożenie do Rady Miejskiej projektu uchwały określającej ulgi podatkowe dla potencjalnych inwestorów.
3. Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy na obszary wyznaczone przez Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pasym.
4. Propagowanie wśród prowadzących działalność gospodarczą w zakresie rekreacji i turystyki ukierunkowania na aktywne formy wypoczynku takie jak hippika, wędkarstwo, zbieranie runa leśnego, turystyka rowerowa, szlaki historyczne itp.
5. Stworzenie warunków oraz opracowanie i wdrożenie systemu preferencji i ulg dla rolnictwa ekologicznego, rozwoju ogrodnictwa i warzywnictwa.
6. Szerokie propagowanie informacji dla inwestorów o wolnych terenach inwestycyjnych, ich uzbrojeniu, ewentualnych ulgach podatkowych itp.
7. Dokończenie zagospodarowania nabrzeża jeziora Kalwa w Pasymiu przy ul. Dworcowej.
8. Stworzenie produktów turystycznych opartych o walory regionalno-kulturowe, historyczne i zabytkowe.

2. Rozwój infrastruktury technicznej.

Cele operacyjne

1. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno-ściekowej na obszarach wiejskich w tym na obszarach osadnictwa kolonijnego.
2. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno-ściekowej na terenach inwestycyjnych.
3. Doprowadzenie do właściwego stanu technicznego dróg gminnych.
4. Modernizacja dróg i infrastruktury drogowej zarówno na drogach powiatowych jak i krajowych.
5. Doskonalenie gospodarki odpadami stałymi.
6. Stworzenie warunków do rozszerzania istniejącej infrastruktury turystycznej oraz budowy nowej.

Kierunki – zadania

1. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Pasymiu.
2. Opracowanie koncepcji rozwiązania gospodarki ściekowej dla całej gminy.
3. Sukcesywna realizacja budowy sieci kanalizacyjnej dla całej gminy.
4. Sukcesywna modernizacja i utwardzanie nawierzchni dróg gminnych.
5. Współpraca z Powiatem Szczytno i GDDKiA Oddział w Olsztynie w sprawach modernizacji dróg powiatowych i dróg krajowych.
6. Uzupełnianie sieci wodociągowej w zabudowie kolonijnej lub budowa indywidualnych ujęć wody dla poszczególnych nieruchomości kolonijnych.
7. Realizacja postanowień Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w tym budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

3. Poprawa sytuacji ekonomicznej ludności rolniczej

Cele operacyjne

1. Poprawa warunków prowadzenia gospodarki rolnej - rozwój infrastruktury dla rolnictwa, rozwój infrastruktury komunalnej na terenach wiejskich.
2. Wspieranie rozwoju niekonwencjonalnych kierunków rolnictwa (np. rolnictwo ekologiczne, produkcja i przetwórstwo wybranych płodów na rynki dużych miast oraz na eksport).
3. Wspieranie rozwoju agroturystyki oraz innych alternatywnych źródeł utrzymania pozarolniczego.
4. Specjalizacja produkcji rolnej.

Kierunki – zadania

1. Prowadzenie punktu doradztwa rolniczego i punktu informacyjnego, zajmującego się zarówno tradycyjnym doradztwem, jak też wdrażaniem rozwiązań dostosowanych do potrzeb UE oraz obsługującego rolników w zakresie pozyskiwania środków pomocowych.
2. Stworzenie systemu preferencji dla rolników inwestujących w uprawy i hodowle specjalistyczne oraz w rolnictwo ekologiczne.
3. Pomoc przy pozyskiwaniu funduszy z różnych źródeł (w formie dofinansowania lub korzystnych kredytów) dla gospodarstw wprowadzających oraz prowadzących działalność agroturystyczną.

4. Promocja gospodarcza gminy

Cele operacyjne

1. Wykształcenie wizerunku gminy jako części obszaru powiatu atrakcyjnego turystycznie.
2. Stworzenie atrakcyjnych i przyjaznych warunków dla działalności gospodarczej.

Kierunki – zadania

1. Utworzenie obszaru dla działalności gospodarczej.

2. Stworzenie ulg podatkowych i innych zachęt do inwestowania na terenie gminy.
3. Organizacja promocyjnych imprez gospodarczych kulturalnych, sportowych itp.
4. Bieżąca aktualizacja strony internetowej gminy.
5. Regularne opracowywanie materiałów promocyjnych (foldery, informatory, przewodniki).

5. Ochrona bogactwa środowiska przyrodniczego

Cele operacyjne

1. Ochrona wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.
2. Budowa infrastruktury z zakresu ochrony środowiska oraz sprzyjającej ochronie środowiska.
3. Ekologiczna gospodarka odpadami.
4. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców.
5. Rozwój systemu odbioru i oczyszczania ścieków, uwzględniający ochronę wód podziemnych i powierzchniowych.
6. Zalesianie nieużytków i gruntów niskich klas bonitacyjnych.

Kierunki - zadania

1. Skuteczna kontrola nad funkcjonowaniem systemu gospodarki odpadami stałymi na terenie gminy.
2. Budowa instalacji do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.
3. Modernizacja oczyszczalni ścieków.
4. Budowa nowych sieci kanalizacyjnych.
5. Uwzględnianie wymogów ochrony środowiska przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy.
6. Wprowadzanie w szkołach podstawowych i gimnazjum programów i konkursów z zakresu edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży.
7. Organizacja imprez kulturalnych o ekologii.
8. Utworzenie kółek ekologicznych dla dzieci i młodzieży w każdej szkole.

6. Poprawa życia mieszkańców gminy

Cele operacyjne

1. Uzbrajanie w infrastrukturę techniczną terenów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe.
2. Zapewnienie dobrego dostępu do opieki zdrowotnej.
3. Zapewnienie wszechstronnej pomocy społecznej dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.
4. Opracowywanie gminnych programów dotyczących przeciwdziałaniu patologiom społecznym.
5. Pozyskiwanie inwestorów celem tworzenia nowych miejsc pracy.

Kierunki – zadania

1. Sukcesywne opracowywanie dokumentacji na sieci uzbrojenia terenu.
2. Realizacja gminnych programów dotyczących przeciwdziałaniu patologiom społecznym.
3. Promocja posiadanych terenów inwestycyjnych.

7. Ochrona dóbr dziedzictwa narodowego

Cele operacyjne

1. Ochrona i opieka nad zabytkami oraz ochrona krajobrazu kulturowego poprzez priorytetowe traktowanie obszarów wartościowych kulturowo w kształtowaniu polityki przestrzennej gminy.
2. Rewitalizacja przestrzeni publicznych oraz obiektów zabytkowych. Wykorzystywanie przeznaczonej na ten cel pomocy Unii Europejskiej, w tym w ramach uczestnictwa w międzynarodowej sieci miast Cittaslow.

Kierunki – zadania

1. Opracowanie programu opieki nad zabytkami gminy Pasym.
2. Wykonanie dokumentacji technicznej na rewitalizację centrum Pasymia, parku z wieżą wodociągową, cmentarza z kaplicą Rutkowskich oraz nabrzeża jeziora Kalwa z dawnym budynkiem kina.
3. Pozyskanie środków unijnych na rewitalizację zadań wymienionych w pkt. 2 w ramach uczestnictwa w międzynarodowej sieci miast Cittaslow.

8. Kultywacja tradycji regionalnych

Cele operacyjne

1. Wykorzystanie zasobów i walorów krajobrazu kulturowego gminy w rozwoju turystyki.
2. Utrzymanie tradycyjnych obrzędów regionalnych.
3. Kultywowanie tradycji wyrobów rękodzieła ludowego.

Kierunki – zadania

1. Stworzenie regionalnego ludowego zespołu pieśni i tańca.
2. Utworzenie pracowni rękodzieła ludowego w Miejskim Ośrodku Kultury.

VIII. Finansowe uwarunkowania rozwoju gminy Pasym

Chcąc określić finansowe uwarunkowania rozwoju gminy Pasym w latach następnych, koniecznością staje się dokładne zdiagnozowanie jej aktualnego stanu finansowego, określenie czynników mających lub mogących mieć istotny wpływ na gminne finanse.

Od roku 2011 jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek sporządzania kolejnego dokumentu planistycznego - wieloletniej prognozy finansowej. Podstawą obowiązku sporządzania wieloletniej prognozy finansowej są art. 226-232 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 885, z późn. zm.). Wieloletnia prognoza finansowa, przy obowiązku zachowania warunku jej realistyczności, określa wszystkie istotne parametry finansowe funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego w okresie spłaty posiadanego przez tę jednostkę i planowanego do zaciągnięcia – długu, jednakże nie krótszym niż trzy lata. Aktualnie obowiązująca w gminie Pasym wieloletnia prognoza finansowa obejmuje lata 2016-2028, czyli – w szczególności – również okres czasu, którego dotyczy niniejszy dokument.

Pisząc o finansowych uwarunkowaniach rozwoju gminy należałoby wziąć pod uwagę makroekonomiczną sytuację, w jakiej w chwili obecnej znajduje się Polska, prognozy dotyczących zmian tej sytuacji w latach następnych i wpływ tej sytuacji na sytuację finansową gminy.

Przygotowując część finansową niniejszej strategii przeanalizowano treści zawarte w następujących dokumentach:

- Plan na rzecz odpowiedzialnego rozwoju - przyjęty uchwałą nr 14 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2016 r.,
- Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2015-2018 - przyjęty uchwałą nr 57 Rady

- Ministrów z dnia 28 kwietnia 2015 r. (M.P. z 2015 r., poz. 389),
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - przyjęta uchwałą nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. (M.P. z 2013 r., poz. 121),
 - Strategia Rozwoju Kraju 2020 - przyjęta uchwałą nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. (M.P. z 2012 r., poz. 882),
 - Polska 2015. Raport o stanie gospodarki – Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2015.

O ile każdy z tych dokumentów przewiduje wzrost gospodarki Polski w kolejnych latach, to żaden z nich nie mówi o prognozach dotyczących uwarunkowań mających istotny wpływ na funkcjonowanie podsektora samorządowego sektora finansów publicznych. Stąd też w dalszych analizach należy wziąć pod uwagę wnioski płynące z aktualnie obowiązujących przepisów prawa i ustaleń aktualnie obowiązującej w gminie Pasym Wieloletniej prognozy finansowej na lata 2016-2028.

Diagnoza stanu finansów publicznych Gminy Pasym

Uchwalona w 2009 roku ustawa o finansach publicznych wprowadziła następujące nowe, w stosunku do wcześniejszego stanu prawnego, regulacje, mające wpływ na sposób finansowego funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego:

- 1) co do zasady kwota dotacji, otrzymywanej przez jednostkę samorządu terytorialnego z budżetu państwa na dofinansowanie zadania własnego jst nie może stanowić więcej niż 80% kosztów realizacji tego zadania (art. 128 ustawy),
- 2) wprowadzono zasadę co najmniej zrównoważonego wyniku bieżącego (art. 242 ustawy),
- 3) wprowadzono indywidualne limity zadłużenia (art. 243 ustawy).

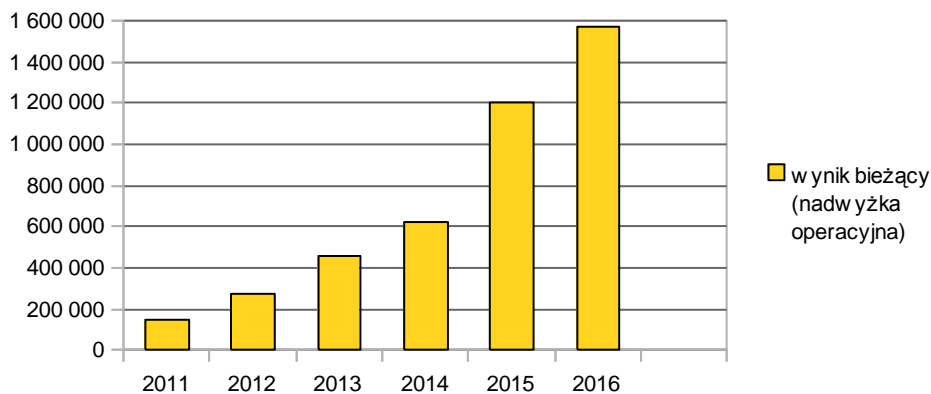
Zmiana wymieniona w punkcie 1), przy zauważalnej tendencji do obarczania przez ustawodawcę samorządów coraz to nowymi obowiązkami, ma negatywny wpływ na finanse samorządów i w ostatnich latach była sposobem na realizację za pomocą sektora samorządowego obietnic składanych wyborcom przez rządzących, z jednoczesnym:

- pozbyciem się przez tychże odpowiedzialności za sposób realizacji tych obietnic i efekty (a w zasadzie ewentualne defekty wprowadzanych rozwiązań),
- zmniejszeniem wydatków budżetu państwa na realizację obietnic do 80% rzeczywistych kosztów (zamiast czterech jednakowo kosztownych obietnic można było realizować pięć).

Zmiana wymieniona w punkcie 2) była zmianą we właściwym kierunku i służyła stabilizacji budżetów jst, gdyż zabraniała finansowania wydatków bieżących dochodami majątkowymi (czyli wydatków o charakterze ciągłym dochodami jednorazowymi). Co do Gminy Pasym, to od 2011 roku zasada ta jest przez każdoroczny budżet spełniana (występuje zawsze nadwyżka operacyjna). Świadczy to o „trzymaniu w ryzach” kosztów bieżącego funkcjonowania Gminy i prowadzeniu oszczędnej polityki wydatkowej. Wysokość zrealizowanej w latach 2011-2015 i planowanej na rok 2016 nadwyżki operacyjnej prezentuje poniższa tabela:

rok	wynik bieżący (nadwyżka operacyjna)
2011	150 827,74
2012	274 348,42
2013	457 591,26
2014	622 156,40
2015	1 201 621,57
2016	1 568 104,61

Trend zmiany nadwyżki operacyjnej w czasie obrazuje poniższy wykres:

Uwaga! Dane roku 2016 dotyczą wartości planowanych. Dochody bieżące w latach 2011-2015 wzrosły z 14,7 mln zł do 17,2 mln zł

Zmiana przepisów, o której mowa w punkcie 3) spowodowała, że Gmina Pasym w roku 2014 nie była w stanie osiągnąć prawidłowych, określonych tymi przepisami, nowych wskaźników oceny sytuacji finansowej. O nieuchronności zaistnienia takiej sytuacji mówił już projekt pierwszej Wieloletniej prognozy finansowej gminy Pasym, przygotowany w końcu 2010 r., co świadczy o poziomie rzetelności przygotowania tego dokumentu. Opisany tu problem wskaźnikowy zaskutkowało koniecznością funkcjonowania gminy Pasym w roku 2014 w rygorach uchwalonego na ten rok programu postępowania naprawczego. W ramach tego programu zrestrukturyzowano dług gminy, zmieniając jednocześnie harmonogram spłaty długu, na taki, który pozwala zachować właściwe wskaźniki oceny sytuacji finansowej gminy w całym okresie spłaty długu.

Na koniec 2015 roku Gmina Pasym posiadała dług w wysokości 8 202 826 zł, na który składały się:

- 8 000 000 zł wyemitowanych w 2014 roku obligacji,
- 202 826 zł pozostającego do spłaty kredytu zaciągniętego w 2007 r.

Kredyt zostanie spłacony do końca 2017 r., natomiast obligacje będą podlegały wykupowi w latach 2019-2028, po 800 000 zł rocznie. Przewidywane koszty do poniesienia przez gminę w 2016 r. z tytułu oprocentowania tych obligacji wynoszą 341 760 zł. Koszty te, w miarę dokonywania wykupu obligacji, będą malały.

Z punktu widzenia strategii rozwoju gminy istotną kwestią wydaje się być udzielenie odpowiedzi na temat możliwości finansowych gminy, tj. wysokości środków finansowych, jaką można przeznaczyć na działania rozwojowe w perspektywie czasowej obejmowanej strategią. Zgodnie z Wieloletnią prognozą finansową gminy Pasym na lata 2016-2028, po zabezpieczeniu środków na bieżącą działalność jednostek organizacyjnych gminy, na wydatki inwestycyjne będzie można przeznaczyć następujące kwoty:

rok	kwota
2016	1 013 530,41
2017	1 105 774,00
2018	1 214 000,00
2019	414 000,00
2020	447 600,00

Realnie niewielka wysokość kwot pochodzących z budżetu gminy Pasym, możliwych do zaangażowania w działania prorozwojowe, prowadzi do oczywistego wniosku, że pierwszeństwo w realizacji powinny uzyskać działania stwarzające realne szanse uzyskania dofinansowania do ich realizacji ze środków zewnętrznych, a poziom dofinansowania będzie możliwie najwyższy.

Ryzyka mające wpływ na sytuację finansową gminy w przyszłości.

Ryzyka mogące mieć wpływ na realizację scenariusza wynikającego z obowiązującej Wieloletniej prognozy finansowej, rozpoznawane są w następujących obszarach:

1. środowisku prawnym,

Sygnalizowane są prace Sejmu nad zwiększeniem kwoty wolnej od podatku dochodowego od osób fizycznych. Stanowi to realizację wytycznych określonych przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 28.10.2015 r. (sygn. akt K 21/14). Kwota wolna od podatku wzrosnąć ma z 3 091 zł do 8 000 zł. W sytuacji, kiedy w roku 2015 nieco ponad 2,3 mln zł dochodów gminy pochodziło z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, biorąc pod uwagę, że zdecydowana większość mieszkańców gminy to ludzie niezamożni (a więc osiągający relatywnie niewysokie dochody, zatem płacący i tak niewielkie kwoty podatku dochodowego od osób fizycznych), tak istotne zwiększenie kwoty wolnej od podatku – bez jednoczesnego określenia mechanizmu rekompensaty gminom utraconych dochodów z tego tytułu – może być dla budżetu gminy Pasym czynnikiem prowadzącym prosto i bardzo szybko do utraty płynności finansowej i możliwości zabezpieczenia realizacji podstawowych zadań gminy o charakterze obowiązkowym, a także możliwości obsługi i spłaty długu, czyli okazać się katastrofalne w skutkach. Inne zagrożenia, mniej istotne, wynikają z wyraźnej tendencji do zrzucania przez ustawodawcę na barki gmin realizacji coraz to nowych zadań, bez liczenia się z realnymi możliwościami zabezpieczenia przez gminy ich realizacji i bez uwzględniania faktycznych kosztów ponoszonych przez gminy na realizację tychże zadań.

2. Stan polskiej gospodarki,

Stan polskiej gospodarki ma bezpośrednie przełożenie na stan finansów Gminy Pasym, chociażby poprzez wysokość średnich wynagrodzeń i ich wpływ na udział Gminy w podatku dochodowym od osób fizycznych. Wzrost koniunktury może zaowocować większą chęcią inwestowania na terenie gminy, większym ruchem turystycznym, a co za tym idzie - wzrostem dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych. Istotnym elementem tego obszaru jest koniunktura na rynku nieruchomości. Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Pasym na lata 2016-2028 przewiduje uzyskanie w roku 2016 dochodów ze sprzedaży majątku na poziomie 600 000 zł, a w latach następnych – 800 000 zł. Nieosiągnięcie dochodów z tego tytułu na ww. poziomie, automatycznie spowoduje zmniejszenie kwot, które będzie można przeznaczyć na działania rozwojowe.

3. Wskaźnik bezrobocia,

Zmniejszenie wskaźnika bezrobocia przekładać się może w pozytywny sposób na stan finansów gminy poprzez zwiększenie wpływów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, zmniejszeniem środków przeznaczanych przez Gminę na pomoc społeczną, zwiększeniem ściągальności podatków, zmniejszeniem zaległości podatkowych.

4. dyscyplina finansowa,

Warunkiem zwiększającym szanse na powodzenie realizacji zamierzeń rozwojowych, jest dokładne planowanie i „żelazna” dyscyplina finansowa, w tym dążenie do zmniejszania kosztów bieżącego funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych oraz do coraz większej efektywności realizowanych wydatków.

5. polityka podatkowa realizowana przez organy Gminy.

Jeśli chodzi o politykę podatkową organów Gminy, to należy dążyć do systematycznego wzrostu stawek podatkowych, które gwarantowałyby Gminie osiągnięcie wzrostu dochodów własnych przynajmniej na poziomie inflacji.